

Treść odpowiedzi na interpelację radnego Ludwika Rakowskiego w sprawie wprowadzenia bezpłatnych przewozów dla dzieci i młodzieży w pociągach Kolei Mazowieckich oraz WKD

w odpowiedzi na Pana interpelację z 15 marca br. w sprawie wprowadzenia bezpłatnych przewozów dla dzieci i młodzieży w wieku do 18 roku życia w pociągach Spółki „Koleje Mazowieckie - KM” sp. z o.o. (Spółka KM) oraz Spółki Warszawska Kolej Dojazdowa sp. z o.o. (Spółka WKD), na wstępie należy zaznaczyć, że obecnie dzieci, młodzież oraz młodzi dorośli (do 26 roku życia) korzystają z różnych ulg ustawowych i handlowych (różniącym się wymiarem procentowym danej ulgi), gdzie występują różnice wynikające z podstaw prawnych i źródeł finansowania. Nie można wydzielić z systemów informatycznych Spółek KM i WKD grupy osób do lat 18, ponieważ te same ulgi ustawowe są stosowane wobec różnych wiekowo grup stąd dane liczbowe prezentowane poniżej są danymi obejmującymi zarówno uczniów szkół podstawowych, jak i ponadpodstawowych.

Poniżej przedstawiam uwarunkowania formalno – prawne dotyczące przejazdów ulgowych u mazowieckich przewoźników kolejowych.

Ulgę mające zastosowanie przy przejazdach pociągami Spółki KM:

- 1) ustawowe: 33%, 37%, 49%, 51%, 78%, 93%, 95% i 100% – na podstawie ustaw szczególnych;
- 2) handlowe: 15%, 35% i 50% – w ramach kształtowania własnej polityki taryfowej.

W przypadku ulg obowiązujących w środkach komunikacji miejskiej nadzorowanej przez Zarząd Transportu Miejskiego w Warszawie są one przyznawane poszczególnym grupom odbiorców w drodze uchwał Rady m.st. Warszawa oraz Zarządzeń Prezydenta m.st. Warszawa.

W obecnym stanie prawnym uprawnienia do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego w regularnych przewozach osób, wykonywanych przez uprawnionych przewoźników kolejowych reguluje ustawa z dnia 20 czerwca 1992 r. *o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego* (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 295) – dalej *ustawa z 20 czerwca 1992 r.* Zgodnie z postanowieniami art. 1a ust. 1 ww. ustawy, uprawnienia do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego przysługują w klasie 2 wyłącznie w określonych kategoriach pociągów i na podstawie określonych rodzajów biletów – jednorazowych lub imiennych miesięcznych. Ustawodawca nie objął zakresem stosowania ustawy innych rodzajów biletów okresowych, np. kwartalnych. Przepisów powyższej ustawy nie stosuje się do komunikacji miejskiej.

Ponadto wskazać należy, iż ustawa ta przyznaje uprawnienia do ulgowych przejazdów dla szeregu grup społecznych, przy jednoczesnym zróżnicowaniu tych uprawnień ze względu na wymiar i zakres stosowania ulg, które są uzależnione od rodzaju biletu oraz środka publicznego transportu zbiorowego, którym wykonywany jest przewóz osób.

Finansowanie przewozów o charakterze użyteczności publicznej reguluje art. 50 ust.1. ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. *o publicznym transporcie zbiorowym* (Dz. U. z 2020 r. poz. 1944 z późn. zm.). Z tytułu utraconych przychodów w związku ze stosowaniem ustawowych uprawnień do ulgowych przejazdów w publicznym transporcie zbiorowym, przewoźnik (operator) otrzymuje dotację przedmiotową. Koszty refundacji ustawowych ulg biletowych stanowią wydatek budżetu państwa mający charakter wymagalny (wydatki sztywne) co oznacza, że państwo musi zapewnić ich finansowanie w pełnej wysokości.

Z punktu widzenia Spółki KM sprawę należy rozważyć wielowątkowo, uwzględniając wszystkie możliwości, na podstawie których ta grupa osób obecnie posiada uprawnienia do ulgowych przejazdów.

1. Uprawnienia ustawowe.

Na mocy ustawy z 20 czerwca 1992 r.:

- 1) **do ulgi 100%** przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego na podstawie biletów jednorazowych, są **uprawnione dzieci w wieku do 4 lat**;
- 2) **do ulgi 78%** przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego są uprawnione dzieci i młodzież dotknięte inwalidztwem lub niepełnosprawne – na podstawie **biletów jednorazowych lub miesięcznych imiennych** oraz jedno z rodziców lub opiekun dzieci i młodzieży dotkniętych inwalidztwem lub niepełnosprawnych – **na podstawie biletów jednorazowych** (art. 2 ust. 5 – przy zachowaniu szczególnych warunków wynikających z przepisu tj. uprawnienie to obejmuje wyłącznie przejazd z miejsca zamieszkania lub miejsca pobytu do przedszkola, szkoły, szkoły wyższej, placówki opiekuńczo-wychowawczej, placówki oświatowo-wychowawczej, specjalnego ośrodka szkolno-

wychowawczego, specjalnego ośrodka wychowawczego, ośrodka umożliwiającego dzieciom i młodzieży spełnianie obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, ośrodka rehabilitacyjno-wychowawczego, domu pomocy społecznej, ośrodka wsparcia, zakładu opieki zdrowotnej, poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, a także na turnus rehabilitacyjny i z powrotem);

- 3) **do ulgi 49%** przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego w pociągach osobowych i pospiesznych, na **podstawie imiennych biletów miesięcznych**, są uprawnione dzieci i młodzież w okresie od rozpoczęcia odbywania obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego do ukończenia szkoły podstawowej lub ponadpodstawowej – publicznej lub niepublicznej o uprawnieniach szkoły publicznej, **nie dłużej niż do ukończenia 24. roku życia, dzieci i młodzież do 18. roku życia** w okresie pobierania nauki języka polskiego, historii, geografii, kultury polskiej lub innych przedmiotów nauczanych w języku polskim m.in. szkołach prowadzonych przez organizacje społeczne za granicą zarejestrowanych w bazie prowadzonej przez upoważnioną jednostkę podległą ministrowi właściwemu do spraw oświaty i wychowania, w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw oraz dzieci i młodzież z niepełnosprawnością w relacjach innych niż wymienione w pkt 2;
- 4) **do ulgi 37%** przy przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego kolejowego w pociągach osobowych, pospiesznych i ekspresowych, **na podstawie biletów jednorazowych**, są uprawnione:
 - a) dzieci w wieku powyżej 4 lat do rozpoczęcia odbywania obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego,
 - b) dzieci i młodzież w okresie od rozpoczęcia odbywania obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego do ukończenia szkoły ponadpodstawowej lub ponadpodstawowej publicznej lub niepublicznej o uprawnieniach szkoły publicznej **nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia**,
 - c) dzieci i młodzież, **nie dłużej niż do ukończenia 18. roku życia**, pobierających naukę w szkołach prowadzonych m.in. przez organizacje społeczne za granicą zarejestrowanych w bazie prowadzonej przez upoważnioną jednostkę podległą ministrowi właściwemu do spraw oświaty i wychowania, szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw.

Ww. uprawnienia potwierdza odpowiednio m.in. dokument stwierdzający wiek dziecka, legitymacja szkolna, legitymacja szkolna dziecka z niepełnosprawnością.

2. Uprawnienie do ulg/ofert handlowych

Zgodnie z art. 1b ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1992 r. *o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego* przewoźnik może przyznać, w ramach własnej strategii handlowej, ulgi i zniżki taryfowe o charakterze komercyjnym, przy czym wg art. 1b ust. 2 wielkość ulg i zniżek taryfowych nie może wynosić 95%, 93%, 78%, 51%, 49%, 37% i 33%, stanowić wielokrotności tych liczb oraz nie może być przez nie podzielna.

Ulg i zniżki

- 1) **KM-35 – ulga w wysokości 35%** dla dzieci i młodzieży do ukończenia 26 roku życia, nieposiadających ustawowych uprawnień przy nabywaniu m.in. biletów jednorazowych, odcinkowych imiennych tygodniowych, dwutygodniowych, kwartalnych, sieciowych KM: dobowych KM, 3-dniowych KM, miesięcznych, kwartalnych, rocznych – nie dotyczy ofert specjalnych;
- 2) **Przejazdy rodzinne** – od 2 do 5 osób, w tym jedno dziecko do ukończenia 16 roku życia, na podstawie biletów jednorazowych. Dziecko korzysta z ustawowych uprawnień do ulgi 37%;
- 3) **Przejazdy grupowe** – każda zorganizowana grupa m.in. dzieci i młodzieży złożonych z minimum 10 osób, nie wliczając przewodnika na podstawie biletów jednorazowych, dzieci i młodzież korzystają z ustawowego uprawnienia (37%, 78%);
- 4) **Przejazdy na podstawie „Mazowieckiej Karty Rodziny z Dzieckiem z Niepełnosprawnością”, która jest w trakcie wdrażania jako pozataryfowa oferta specjalna.** Zgodnie z warunkami oferty uprawnionymi do skorzystania z **bezpłatnych przejazdów na podstawie wyłącznie biletów jednorazowych** pociągami KM są:
 - a) **dzieci do ukończenia 18 roku życia z niepełnosprawnością** posiadające „Mazowiecką Kartę Rodziny z Dzieckiem z Niepełnosprawnością” wydaną w ramach programu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego w Warszawie pod ww. nazwą,
 - b) opiekun/przewodnik ww. dziecka, przy przejazdach realizowanych łącznie z dzieckiem.

Powyższe uprawnienia nie obowiązują przy przejazdach pociągiem *Słonecznym*. Uprawnienie poświadcza Mazowiecka Karta Rodziny z Dzieckiem z Niepełnosprawnością, jednakże z uwagi na trwające nadal prace nad Kartą, oferta nie została jeszcze wdrożona.

3. Uprawnienia wynikające z zastosowania oferty „*Wspólny Bilet ZTM-KM-WKD*”.

W obszarze objętym ofertą, tj. w 1. i 2. strefie biletowej aglomeracji warszawskiej w pociągach Spółki KM są honorowane określone rodzaje biletów z Taryfy przewozowej ZTM oraz uprawnienia do bezpłatnych i ulgowych przejazdów środkami komunikacji miejskiej, wynikające z uchwał Rady m.st. Warszawa oraz Zarządzeń Prezydenta m.st. Warszawa, m.in.:

- 1) dzieci od urodzenia do 30 września w roku kalendarzowym, w którym kończą 7 lat albo rozpoczynają odroczoną naukę w szkole - **bezpłatnie**;
- 2) dzieci i młodzież ze stwierdzoną niepełnosprawnością, nie dłużej niż do ukończenia 26 roku życia – **bezpłatnie**;
- 3) dzieci z rodzinnych domów dziecka, rodzin zastępczych, dzieci własne osób prowadzących rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka, placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego, placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego, interwencyjnego i specjalistyczno-terapeutycznego, stale zamieszkujące na terenie m. st. Warszawy, nie dłużej niż do 30 września roku kalendarzowego, w którym kończą 21 rok życia, na podstawie imiennego uprawnienia do bezpłatnych przejazdów – **bezpłatnie**;
- 4) wychowankowie warszawskich Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych, Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapii i Specjalnego Ośrodka Wychowawczego, na stałe zamieszkujący na terenie m. st. Warszawy, nie dłużej niż do 30 września roku kalendarzowego, w którym kończą 21 rok życia, **na podstawie imiennego uprawnienia do bezpłatnych przejazdów**;
- 5) uczące się dzieci z rodzin, w których jest czworo i więcej dzieci, zamieszkałych na terenie m.st. Warszawy, nie dłużej niż do 30 września roku kalendarzowego, w którym kończą 21 rok życia – **na podstawie imiennego uprawnienia do bezpłatnych przejazdów**;
- 6) uczniowie szkół podstawowych działających na terenie m.st. Warszawy, a także uczniowie szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej działających na terenie m.st. Warszawy – **bezpłatnie**;
- 7) dzieci i młodzież od 1 października roku kalendarzowego, w którym kończą 7 lat albo rozpoczynają odroczoną naukę w szkole podstawowej do ukończenia 16 roku życia - **ulga 50%**;
- 8) młodzież od 17 roku życia do 30 września roku kalendarzowego, w którym kończą 21 rok życia - **zniżka 50%**;
- 9) na podstawie KARTY UCZNIĄ – **bezpłatne** uprawnienia przysługują uczniom szkół podstawowych:
 - a) działających na terenie m.st. Warszawy, a także uczniom szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej działających na terenie m.st. Warszawy,
 - b) zamieszkujących na terenie m.st. Warszawy, a także uczniom szkół artystycznych realizujących kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej zamieszkujących na terenie m.st. Warszawy.

W przytoczonych powyżej uprawnieniach dzieci i młodzieży do ulg ustawowych, handlowych oraz wg ofert pozataryfowych i *Wspólnego Biletu ZTM-KM-WKD* zauważalne są różnice w granicach wiekowych tej grupy, wymiarze procentowym ulg, a także możliwość korzystania z określonego rodzaju biletu.

Przy analizie wprowadzenia bezpłatnych przejazdów dla młodzieży do lat 18 Spółka KM powinna rozważyć następujące kwestie:

- 1) obszar działania Spółki KM - należałoby założyć, że uprawnienie będzie przysługiwało dzieciom i młodzieży z terenu Mazowsza;
- 2) dokument uprawniający do korzystania z bezpłatnych przejazdów – jeżeli wyznacznikiem korzystania z uprawnienia jest miejsce zamieszkania (teren województwa mazowieckiego), to dokument powinien być wydawany przez placówkę, która ma możliwość zebrania takich danych i jego wystawienia. Według Spółki KM to nie przewoźnik powinien być wystawcą takiego dokumentu, ani też nie powinien ponosić kosztów z tym związanych;
- 3) utratę przez Spółkę KM wpływów i dotacji przedmiotowej z tytułu utraconych przychodów w związku ze stosowaniem ustawowych uprawnień do ulgowych przejazdów w publicznym transporcie zbiorowym;

- 4) niezależnie od wystawionego dokumentu dla konkretnego dziecka/młodzieży, Spółka KM powinna mieć możliwość rozliczenia bezpłatnych przejazdów i uzyskania zwrotu od Organizatora przewozów w postaci rekompensaty, co w ostateczności oznacza konieczność nabycia przez te osoby odpowiedniego biletu;
- 5) trudność w oszacowaniu kosztów zmiany oprogramowania sprzedażowego i czasu niezbędnego na wdrożenie oferty bez znajomości konkretnych i szczegółowych założeń.

W odniesieniu do kwestii finansowych, **Spółka KM utraci przychody z tytułu obecnie sprzedawanych biletów wg ulg ustawowych 37%, 49% 78% i równocześnie nie otrzyma dotacji przedmiotowej do ulg ustawowych z budżetu państwa, w tym do ulgi 100%**. Wartość utraconych przychodów przez Spółkę KM wpłynie wprost na wysokość rekompensaty.

Z uwagi na ograniczenia systemów sprzedaży nie ma możliwości przedstawienia wpływów ze sprzedaży biletów z ulgami ustawowymi czy też wg ulg handlowych dla konkretnego wydzielonego przedziału wiekowego dzieci i młodzieży do lat 18. Po przeprowadzonej analizie danych ze sprzedaży biletów na podstawie 2019 roku w poniższej tabeli przedstawiono prognozowany (wg wyliczeń Spółki KM) wpływ ewentualnego wprowadzenia oferty na wysokość rekompensaty otrzymywanej w ramach umowy o świadczenie usług publicznych w transporcie zbiorowym w perspektywie do roku 2031. Przedstawione wpływy ze sprzedaży biletów stanowią utracone przychody, które wpływają na zwiększenie kwoty rekompensaty otrzymywanej od Samorządu Województwa Mazowieckiego.

Rok	Wpływy brutto z dotacją (zł)	Wpływy brutto z dotacją narastająco (zł)
2021*	11 620 313,20	11 620 313,20
2022	35 210 420,52	46 830 733,72
2023	35 386 472,62	82 217 206,34
2024	35 563 404,98	117 780 611,32
2025	35 741 222,01	153 521 833,33
2026	35 919 928,12	189 441 761,45
2027	36 099 527,76	225 541 289,21
2028	36 280 025,40	261 821 314,61
2029	36 461 425,52	298 282 740,13
2030	36 643 732,65	334 926 472,78
2031	36 826 951,31	371 753 424,09
Razem	371 753 424,09	

*przy założeniu wprowadzenia oferty od 01.09.2021

Wprowadzenie takiego rozwiązania taryfowego dla ww. grupy osób będzie miało również wpływ na funkcjonowanie oferty *Wspólny Bilet ZTM-KM-WKD*.

Ulgi mające zastosowanie przy przejazdach pociągami Spółki WKD:

1. Uprawnienia ustawowe

- 37% i 78% – dla przejazdów na podstawie biletów jednorazowych;
- 49% i 78% - dla przejazdów na podstawie biletów okresowych.

2. Uprawnienia z tytułu ofert handlowych

W trakcie wdrażania jest pozataryfowa oferta specjalna *Przejazdy na podstawie „Mazowieckiej Karty Rodziny z Dzieckiem z Niepełnosprawnością”*. Zgodnie z warunkami oferty uprawnionymi do skorzystania z **bezpłatnych przejazdów na podstawie wyłącznie biletów jednorazowych** pociągami WKD są:

- 1) dzieci do ukończenia 18 roku życia z niepełnosprawnością posiadające „Mazowiecką Kartę Rodziny z Dzieckiem z Niepełnosprawnością” wydaną w ramach programu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego pod ww. nazwą,
- 2) opiekun/przewodnik ww. dziecka, przy przejazdach realizowanych łącznie z dzieckiem. Uprawnienie poświadczą Mazowiecka Karta Rodziny z Dzieckiem z Niepełnosprawnością, jednakże z uwagi na trwające nadal prace nad Kartą, oferta nie została jeszcze wdrożona.

3. Uprawnienia wynikające z zastosowania oferty „*Wspólny Bilet ZTM-KM-WKD*” (przedstawione powyżej)

W poniższej tabeli przedstawiono prognozowany (wg wyliczeń Spółki WKD) wpływ ewentualnego wprowadzenia oferty od 1 września br. na wysokość rekompensaty otrzymywanej w ramach umowy o świadczenie usług publicznych w transporcie zbiorowym w perspektywie do roku 2031.

Rok	Wpływy brutto z dotacją (zł)	Wpływy brutto z dotacją narastająco (zł)
2021*	2 458 100,00	2 458 100,00
2022	7 374 292,00	9 832 392,00
2023	7 374 292,00	17 206 684,00
2024	7 374 292,00	24 580 976,00
2025	7 374 292,00	31 955 268,00
2026	7 374 292,00	39 329 560,00
2027	7 374 292,00	46 703 852,00
2028	7 374 292,00	54 078 144,00
2029	7 374 292,00	61 452 436,00
2030	7 374 292,00	68 826 728,00
2031	7 374 292,00	76 201 020,00
Razem	76 201 020,00	

*przy założeniu wprowadzenia oferty od 01.09.2021

Reasumując, wprowadzenie oferty bezpłatnych przewozów dla dzieci i młodzieży w pociągach Spółki KM oraz Spółki WKD będzie powodować wzrost rekompensaty dla przewoźników w kolejnych latach o następujące kwoty (w przypadku Spółki KM dane dotyczą osób do 26 roku życia):

Lata	Kwota wzrostu rekompensaty (zł)	Narastająco
2021*	14 078 413,20	14 078 413,20
2022	42 584 712,52	56 663 125,72
2023	42 760 764,62	99 423 890,34
2024	42 937 696,98	142 361 587,32
2025	43 115 514,01	185 477 101,33
2026	43 294 220,12	228 771 321,45
2027	43 473 819,76	272 245 141,21
2028	43 654 317,40	315 899 458,61
2029	43 835 717,52	359 735 176,13
2030	44 018 024,65	403 753 200,78
2031	44 201 243,31	447 954 444,09
Razem	447 954 444,09	

*przy założeniu wprowadzenia oferty od 01.09.2021

Niezależnie od wzrostu kwot rekompensaty ujętych w tabeli w ogólnym koszcie wprowadzenia oferty należy uwzględnić koszty zmiany oprogramowania systemu sprzedaży (wielkość nieznana), które będą poniesione przez Spółkę KM.

Ponadto, informuję, że Spółka KM oraz Spółka WKD od momentu rozpoczęcia pandemii Covid -19 i ograniczeń związanych z korzystaniem ze środków transportu przez dzieci i młodzież (wprowadzenie nauki zdalnej) otrzymują refundację (dotację przedmiotową) dopłat w zakresie ulg ustawowych na podstawie danych sprzedażowych z roku 2019.

Mając na uwadze powyższe oraz fakt, że wysokość rekompensaty z tytułu wprowadzenia bezpłatnych przejazdów dla dzieci i młodzieży wzrastałaby o co najmniej 9% w kolejnych latach obowiązywania umów ramowych zawartych z przewoźnikami, w mojej ocenie wprowadzenie powyższych udogodnień, które wydają się ciekawym rozwiązaniem, a które w Wieloletniej Prognozie Finansowej Województwa Mazowieckiego nie mają pokrycia finansowego, na obecną chwilę nie jest możliwe.

Proszę o przyjęcie przedstawionej powyżej informacji.